

Odborná způsobilost v BOZP - Část 3: Rozsah činnosti zaměstnavatele na úseku prevence rizik

 30.09.2016

Competence in occupational safety and health - PART 3: SCOPE OF EMPLOYER ACTION OF risk PREVENTION

Ing. Jiří Tilhon¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. tilhon@vubp-praha.cz

BOZP

odborně způsobilá osoba v prevenci rizik

odborná způsobilost

manažeři

Competence in occupational safety and health - PART 3: SCOPE OF ACTION EMPLOYER OF PREVENTION RISK

Ing. Jiří Tilhon¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. tilhon@vubp-praha.cz

Abstrakt

Článek Odborná způsobilost v BOZP má za cíl poskytnout ucelený náhled na problematiku odborné způsobilosti a kvalifikace osob na úseku BOZP. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky je členěn na 3 dílčí části. V této poslední části přibližuje rozsah potřebných znalostí k posuzování pracovišť. Jde o prvotní seskupení právních a technických předpisů pro praktické naplňování požadavků prevence rizik v BOZP, které může být využitelné v rámci vzdělávání pracovníků v oblasti BOZP na různé úrovni znalostí a dovedností, stejně tak i pro lepší definování pracovní náplně a oprávnění takovýchto pracovníků. Zároveň tato část obsahuje celkové shrnutí všech jednotlivých částí.

Klíčová slova: BOZP, odborně způsobilá osoba v prevenci rizik, technik BOZP, manažer BOZP, zaměstnavatel, vedoucí zaměstnanec

Abstract

Article Competence in OSH aims to provide a comprehensive view on the issue of the competence and qualifications of persons in the field of occupational health and safety. Given the scale of the issue is divided into three sub-sections. This last part describes the extent of knowledge needed to assess the workplace. This is an initial group of legal and technical regulations for the practical implementation of the requirements of risk prevention in OHS. Grouping can be useful for staff training in OSH at different levels of knowledge and skills, as well as to better defining job descriptions and qualifications of such personnel. There are summary of the individual parts there, too.

Keywords: Occupational Safety and Health (OSH), professionally competent person in risk prevention, OSH technician, OSH manager, employer, manager

Úvod

V předchozích dvou částech^[1] článku o odborné způsobilosti v BOZP (bezpečnosti a ochraně zdraví při práci) bylo poukázáno na osoby působící na úseku BOZP. V této třetí, závěrečné, části budou přiblíženy požadavky na zaměstnavatele v rámci prevence rizik, a tak vlastně na jeho vedoucí zaměstnance^[2] či jím pověřené osoby. Ke konkrétnímu návrhu rozsahu činnosti na úseku prevence rizik budou stanoveny požadavky na znalost právních a technických předpisů, potřebných pro posuzování rizik, tj. definování nebezpečí, provádění analýzy rizik a navrhování odpovídajících opatření.

Posouzení pracovišť zaměstnavatele

Zaměstnavatel svá pracoviště posuzuje buď sám, je-li k tomu způsobilý, nebo prostřednictvím odborně způsobilé osoby (dále jen OZO PR). Tento požadavek platí kategoricky v případě, má-li zaměstnavatel více jak 26 zaměstnanců.^[3] Vedle těchto osob však stát připouští ještě další osoby, které mohou nějakým způsobem do tohoto systému zasáhnout. Jsou jimi Národní soustavou povolání a Národní soustavou kvalifikací definované pozice Manažera BOZP [2], Technika BOZP [2], je zde zákonem stanovený poskytovatel pracovnělékařských služeb s rozsahem činností stanovených vyhláškou^[4]. Ti všichni mohou v různé úrovni komplexnosti posuzovat pracoviště. Nemohou však nahradit činnost OZO PR.

Posuzování podmínek na konkrétních pracovištích je systémová a systematická činnost. Nejde o to, že OZO PR projde pracovištěm, občas se u někoho zastaví a prohodí s ním pár slov. Tento vnější projev zdaleka nevystihuje podstatu věci a vzbuzuje dojem, že takovou kontrolu může provádět kdekerý pracovník. Zvláště, když každý vedoucí pracovník provádí pravidelnou kontrolu svých pracovišť a má tak své bohaté zkušenosti. OZO PR se však musí na posuzování pracoviště dívat jinak [1]. Při tom může využít níže navržený jednoduchý schématický postup, který se svojí koncepčností a svým smyslem zcela zásadně liší od kontroly prováděné vedoucím pracovníkem:

- Při vstupu do místnosti hodnotí podlahu (na její povrch, kvalitu, čistotu, rovnost, výstupky, značení), stěny (rozmístění rozvodů, jejich čistotu, usazený prach) a strop (odsavače, klapky), okna (typ, otvírání, možnost přímého větrání) a dveře (velikosti, otvírání, značení) se sledováním, zda je k dveřím, oknům, a rozvodům vhodný a trvale volný přístup, zda jsou na vstupu do prostoru vhodné informace, je-li to nutné či potřebné. Vnímá mikroklimatické podmínky pracoviště (teplota, vlhkost, průvan), kvalitu ovzduší a pracovního pozadí (emise a dopadající imise z pracovišť či ze sousedních prostorů: chemická zátěž, prach, aerosoly, hluk, biologická zátěž, otřesy, vibrace) a umístění zařízení spojeného s budovou (osvětlovací tělesa, tělesa topení, hygienická zařízení) a rozmístění zásahových a bezpečnostních prostředků (prostředky požární bezpečnosti, havarijní výbava). Při tomto seznamování se s prostorem eviduje všechna nebezpečí (zvláště ta rozhodná pro kategorizaci práce či definování druhu ochrany pracovníků) a možná rizika, jakož i nedostatky, které bude potřebné odstranit (zúžené či znemožněné průchody, přístupy, usazeniny prachu, citelný průvan či velké rozdíly teplot apod.).

- Po seznámení se s prostorem a jeho nebezpečími hodnotí celkové dispoziční uspořádání pracovišť v daném prostoru, tj. rozmístění technologie, technických a jiných zařízení, dílenského, laboratorního či kancelářského vybavení, strojů a to zvláště s ohledem na bezpečný a volný pohyb pracovníků, organizaci práce, řád na jednotlivých pracovištích. Sleduje chování zaměstnanců mezi sebou, postoje vedoucích pracovníků (vnímá jejich reakce na viditelné nedostatky a porušení předpisů), vnímá zájem pracovníků o lepší pracovní prostředí a způsob plnění jejich návrhů a žádostí.
- Po zjištění celkového stavu pracoviště přistupuje k jednotlivým pracovištím a hodnotí jejich uspořádání (dostupnost a uložení nářadí, pomůcek), organizaci práce (stanovení pracovních postupů a navazujících činností, definování nebezpečných či zdraví poškozujících situací), technická a organizační řešení bezpečnosti práce a ochrany zdraví pracovníka pracoviště (kryty pracovních prostorů strojů, vymezení nebezpečných prostorů, signalizace nebezpečných stavů, řešení ochrany zdraví před emisemi - laminární boxy, odsávání), seznamuje se s činnostmi jednotlivých technických zařízení a strojů (vč. jejich napojení na další pracoviště).
- Po seznámení se s pracovištěm přistupuje k hodnocení samotného pracovního místa konkrétního pracovníka. Všíma si přizpůsobení pracovního místa pracovníkovi, hodnotí pracovníkem prováděné jednotlivé úkony (s ohledem na psychické a fyzické nároky, stanovené hygienické limity, pracovní polohy, aj.), hodnotí expozici pracovníka rizikovým faktorům. Vše s cílem definování nebezpečí, rizikových faktorů k určení kategorizace práce.
- Po seznámení se s pracovištěm i pracovním místem, provozovanými technickými zařízeními i technologickými postupy, hodnotí odbornou a zdravotní způsobilost konkrétního pracovníka, jeho ochranu před zjištěnými riziky, dostupnost pracovních dokumentů, dokumentů stanovujících bezpečnost práce a ochranu zdraví, záznamovým dokumentům o provozovaných zařízeních a jejich údržbě, vč. samotného systému údržby, revizí, kontrol a servisu.

Hodlá-li zaměstnavatelem pověřený pracovník podle tohoto schématu provést toto posouzení, musí být znalý konkrétních ustanovení právních předpisů a mnohdy i technických předpisů. Aby bylo možné definovat požadavky na provádění činností na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků, je třeba definovat jednotlivé prvky systému, které jsou tímto posuzováním dotčeny. Každé pracoviště je charakterizováno těmito prvky:

- **Budova**
ve smyslu vnějšího ohraničení výkonu práce osob, rozmístění strojů či zařízení, umístění materiálu. Pojmem budova se tak nerozumí jen vnitřní místnost, ale i venkovní prostor.
- **Stroje a zařízení**
ve smyslu vybavení místa práce technickými zařízeními, bez ohledu na to, zda se jedná o „pevně spjaté“ technické vybavení či zařízení, instalované stroje a zařízení k samotnému výkonu práce či zařízení k ochraně zdraví.
- **Materiál**
ve smyslu charakteristik používaného materiálu k opravě, úpravě, zpracování, vč. pohonných hmot, látek či médií strojů a zařízení či dodávek energií, je-li s nimi manipulováno.
- **Osoby**
ve smyslu pracovníků vykonávajících činnosti se stroji a zařízeními, materiály, vč. pracovníků organizujících takovéto činnosti

Vztahy mezi prvky systému tvoří pracoviště. Pracovištěm je tak myšlena kotelna (místo s kotly), brusárna, truhlárna, kancelář, kabina obsluhy, stožár vysokého vedení. Pracoviště je společné pro jednotlivá místa výkonu práce, může však být s tímto místem totožné (i v místě výkonu práce se nachází stejné prvky systému a jejich vazby).

Souhrn pracovišť stejného zaměření tvoří provoz, který se tak stává souhrnem jednotlivých systémů pracoviště.

Myšleny jsou členěné výrobní haly či do sekcí rozdělené prostory pro umístění kotlů apod. Souhrn provozů a pracovišť pak tvoří provozovnu. Jde o sloučení např. výrobních provozů s pracovišti administrativy, pracovišti skladů, které tak mohou vytvořit vnější celek v podobě celé administrativní budovy či areálu výrobního podniku.

Definováním jednotlivých prvků systému, definováním právními předpisy požadovaných výstupů a nástiněm potřebných činností, lze přikročit k nástinu minimálních vstupů a výstupů jednotlivých prvků systému. A tím poukázat na potřebnou a vhodnou odbornou úroveň vykonavatelů činností, a definovat rozsah jejich odborné způsobilosti.

Umístění provozovny

Provozovatel budovy je povinen budovu provozovat v souladu se stavebním povolením, projektem^[5], předurčením místností. Projektová dokumentace musí být udržována v aktuálním stavu, tj. je třeba do ní zanášet provedené změny stavby.

Tabulka č. 1 nastiňuje minimální vstupy a výstupy provozování budovy a přibližuje základní požadavky na provozovatele při provozování zamýšlené činnosti v jednotlivých prostorách budovy. Obsahová stránka výstupu nastiňuje, nakolik je výstup v moci samotného provozovatele a jím určených pracovníků v provedení té které činnosti a nakolik je potřebné, aby výstup garantovala odborně způsobilá osoba.

P.Č.	VSTUP	VÝSTUP	OBSAHOVÁ STRÁNKA
1	charakteristika	kategorizace	definice základních charakteristik budovy ovlivňujících a determinujících výkon zamýšlené činnosti a chování osob – zpravidla začlenění do kategorie požárního nebezpečí, či hodnocení bezpečnosti prostředí (blíže viz tabulka č. 6)
2	okolí	vnější vztahy	stanovení vlivů působících na pracovní prostředí, na stroje a zařízení – zpravidla stanovení vnějších vlivů
3	pracoviště	podmínky bezpečnosti	stanovení podmínek bezpečnosti provozu s ohledem na provozované činnosti, charakteristiky budovy, vlivů z pracovní činnosti, vnějších vlivů – zpravidla shrnutých v provozních či havarijních řádech, v místních provozních předpisech, v určení podmínek požární bezpečnosti
4	vnější vztahy	hodnocení vlivu	hodnocení vnějších vlivů a vlivů z pracovní činnosti na osoby (pracovní prostředí), zhodnocení zdrojů znečištění (vnější prostředí), vlivu provozu na okolní místa – zpravidla analýza rizik, ohlášení zdrojů znečištění, protokoly o nezařazení, bezpečnostní zprávy, havarijní plány
5	provoz	údržba	stanovení typů údržby a její periody provádění, vč. odbornosti provádějících osob

Tabulka č. 1: Obsahová stránka minimálních vstupů a výstupů provozování budovy

V současnosti drtivá většina provozovatelů, zvláště malých, ale i středních podniků, provádí úkony č. 3 a 5. Ostatní úkony, jsou-li prováděny, jsou prováděny částečně, nebo jednotlivými specialisty odtrženě od ostatních, tj. bez vzájemné provázanosti. Zpravidla se pracovníci na úseku BOZP nezajímají o začlenění do kategorií podle míry

požárního nebezpečí (provádí technik požární ochrany či odborně způsobilá osoba požární ochrany, ale problematika požární ochrany nestojí mimo zájem bezpečnosti práce), provozovatel stanovuje podmínky bezpečnosti provozu zpravidla intuitivně, bez těsné spolupráce s odborně způsobilou osobou (ta jeho aktivity následně koriguje a odborně usměrňuje), vliv provozu na vnější okolí (voda, půda, ovzduší, ozónová vrstva, havárie) je zpravidla podceňován. Je zřejmé, že právě úkony 1, 2, a 4 nemůže dělat provozovatel sám, že k tomu musí mít sjednanou odborně způsobilou osobu, která má příslušné odborné povědomí o těchto požadavcích^[6]. A jen část z bodu 3 může provozovatel zvládat vlastními znalostmi. Stejně tak u bodu 5 může jen některé činnosti provádět provozovatel sám, některé pouze prostřednictvím externích odborníků (plynové a elektrické připojení, bleskosvody či uzemnění objektů apod.).

Nicméně, je-li budova provozována v běžných podmínkách, není třeba výrazně řešit body 2 a 4. Bylo by vhodné, aby si provozovatel uměl sám vyhodnotit, zda je budova provozována v běžných podmínkách či nikoli, a potřebuje-li tudíž služby OZO PR. K tomu by měl mít jednoduchý kontrolní list, který by mu takovou kategorizaci umožnil (viz tabulka č. 6 Kategorizace bezpečnosti prostředí).

Z tabulky č. 1 vyplývá, že provozovatel potřebuje konzultace s odborníky. Bez jejich přispění by mohl nedocenit některá rizika spočívající ve specifické provozované prostředí, nemusel by nalézt vhodná ustanovení právních a technických předpisů. K provozování vyhrazených technických zařízení, mu může pomoci revizní technik, k provedení kategorizace podle požárních předpisů musí oslovit odborně způsobilou osobu v požární ochraně. Avšak komplexní služby na úseku BOZP, požadované posouzení s navržením vhodných postupů, organizace a působení dalších odborných osob mu může poskytnout pouze OZO PR. Posuzující osoba, musí mít znalosti požadavků z právních a technických předpisů (předpisy jsou vzhledem k rozsáhlosti výčtu označeny pouze číslem, bez názvu):

- ❖ z právních předpisů
 - ❖ zákony: č. 183/2006 Sb., č. 309/2006 Sb.,
 - ❖ nařízení vlády: č. 101/2005 Sb., č. 11/2002 Sb., č. 28/2002 Sb., č. 168/2002 Sb., č. 361/2007 Sb., č. 406/2004 Sb., č. 91/2010 Sb.,
 - ❖ vyhlášky: č. 91/1993 Sb., č. 499/2006 Sb., č. 268/2009 Sb., č. 398/2009 Sb.,
- ❖ z technických norem (orientační výběr)
 - ❖ ČSN 06 0830, ČSN 07 0703, ČSN 33 2000-5-51 edice 3, ČSN 33 3210, ČSN 35 4517, ČSN 38 6461, ČSN 38 6462, ČSN 69 4911, ČSN 73 0580-1, ČSN 73 0580-2, ČSN 73 0580-3, ČSN 73 0580-4, ČSN 73 2810, ČSN 73 4108, ČSN 73 4130, ČSN 73 4201, ČSN 73 4501, ČSN 73 5105, ČSN 73 5120, ČSN 73 5305, ČSN 73 5530, ČSN 73 6058, ČSN 74 3305, ČSN 74 4505, ČSN 74 6930, ČSN 75 3415, ČSN EN 12056-5, ČSN EN 12186, ČSN EN 12255-10, ČSN EN 13053+A1, ČSN EN 60079-10-1, ČSN EN 60079-10-2, ČSN EN 60079-14 ed. 3,
- ❖ z právních předpisů chemických a nebezpečných látek
 - ❖ zákon č. 59/2006 Sb., zákon č. 350/2011 Sb., vyhláška č. 376/2001 Sb.,
- ❖ z předpisů ochrany životního prostředí (informativně)
 - ❖ zákony: č. 17/1992 Sb., č. 114/1992 Sb., č. 100/2001 Sb., č. 254/2001 Sb., č. 274/2001 Sb., č. 201/2012 Sb.,
- ❖ z předpisů požární ochrany (informativně)
 - ❖ právní předpisy: zákon č. 133/1985 Sb., vyhláška č. 246/2001 Sb., vyhláška č. 23/2008 Sb.,
 - ❖ technické předpisy: ČSN 73 0802, ČSN 73 0804, ČSN 73 0845.

Stroje a zařízení

Na každém pracovišti jsou různá technická zařízení. Buď jde o zařízení daného prostoru pevně spjatého s budovou, což nemusí být vždy technické zařízení, nebo jsou to zařízení dodatečně instalovaná.

Stroje a zařízení jsou definovány výrobcem, který při jejich návrhu a konstrukci dbá na dodržení bezpečnostních požadavků stanovených právními či technickými předpisy. Provozovatel vychází z údajů, které mu výrobce předává prostřednictvím Návodu k použití. Podle něj provádí umístění zařízení ve svých prostorech, určuje podmínky provozu, údržby a definuje požadavky na obsluhu. Při tom zároveň zohlední požadavky právních předpisů a technických norem. Provozovatel je povinen stroje a zařízení provozovat v souladu s právními předpisy a technickými normami na provoz, instalaci, provozní zkoušky (zpravidla v intencích Návodu k použití od výrobce, je-li k dispozici), s ohledem na blízké prostředí a okolí. Zařízení musí udržovat v provozuschopném stavu, nesmí připustit provozování poškozeného, znečištěného či neúplného zařízení, provozování mimo výrobcem povolené a doporučené pracovní postupy.

Tabulka č. 2 nastiňuje minimálních vstupy a výstupy při provozování strojů a zařízení v jednotlivých prostorách budovy a přibližuje základní požadavky na provozovatele. Obsahová stránka výstupu nastiňuje, nakolik je výstup v moci samotného provozovatele a jím určených pracovníků v provedení té které činnosti a nakolik je potřebné, aby výstup garantovala odborně způsobilá osoba.

P.Č.	VSTUP	VÝSTUP	OBSAHOVÁ STRÁNKA
1	výrobce	návod	definice podmínek instalace, provozu, údržby, servisu, pracovních postupů, ochrany zdraví (OOPP, bezpečnostní značky, nebezpečná místa)
2	prostředí	místní provozně bezpečnostní předpis (dále jen MPBP)	hodnocení prostředí a vnějších vlivů (Stanovení vnějších vlivů) a hodnocení činností (analýza rizik) působících na stroje a zařízení a kterým je zároveň vystavena obsluha (zásady shrnuty v MPBP)
3	technologie	postupy	určení pracovníků, jejich činnosti, odbornosti, zásad bezpečné práce s ohledem na Návod výrobce a MPBP, vč. závěrů Analýzy rizik a stanovených zásad bezpečné práce vč. používání OOPP
4	obsluha	kvalifikace	definice podmínek získávání a udržování kvalifikace, vč. odbornosti osoby školitele (přehled zvláštní odborné způsobilosti)
5	údržba	dokumentace	definování odbornosti kvalifikace osob a jejich úkonů (plán údržby, revizí a zkoušek), definování úkonů údržby, servisních prací, revizí, zkoušek, jejich termínů a záznamových dokumentů (provozní deník, zápisy, protokoly)

Tabulka č. 2: Obsahová stránka minimálních vstupů a výstupů provozování strojů a zařízení

Z tabulky č. 2 vyplývá, že provozovatel v případě správného provozování strojů a zařízení potřebuje zajistit spolupráci s kvalifikovanými odborníky. Těmi jsou u vyhrazených technických zařízení revizní technici, jejichž kvalifikace lze využít

při stanovení vnějších vlivů, prohlídky, kontroly, revize a zkoušek stroje a zařízení, zaškolení obsluhy. Nicméně, k provozování některých druhů technických zařízení je vhodné mít vedle obsluhy i vlastní specialisty k provedení provozních prohlídek s ohledem na požadavky technických norem^[7], který by byl zároveň schopen předání věcných podkladů pro hodnocení rizika (či jeho celého provedení, tj. vč. návrhu opatření – nicméně jen v části svého oprávnění a pod vedením a kontrolou OZO PR). K zajištění dodržení všech podmínek správného provozování strojů a zařízení by měla mít posuzující osoba znalosti:

❖ z právních předpisů

- ❖ zákony: č. 22/1997 Sb., č. 634/1992 Sb., č. 458/2000 Sb., č. 102/2001 Sb.,
- ❖ nařízení vlády: č. 173/1997 Sb., č. 179/2001 Sb., č. 194/2001 Sb., č. 378/2001 Sb., č. 9/2002 Sb., č. 70/2002 Sb., č. 17/2003 Sb., č. 20/2003 Sb., č. 21/2003 Sb., č. 22/2003 Sb., č. 23/2003 Sb., č. 25/2003 Sb., č. 26/2003 Sb., č. 174/2005 Sb., č. 616/2006 Sb., č. 1/2008 Sb., č. 176/2008 Sb., 266/2009 Sb.,
- ❖ vyhlášky: č. 85/1978 Sb., č. 18/1979 Sb., č. 19/1979 Sb., č. 21/1979 Sb., č. 48/1982 Sb., č. 22/1989 Sb., č. 100/1995 Sb., č. 101/1995 Sb., č. 302/2001 Sb., č. 74/2002 Sb., č. 392/2003 Sb., č. 35/2007 Sb., č. 309/2005 Sb., č. 522/2006 Sb., č. 73/2010 Sb., č. 341/2014 Sb., č. 42/2015 Sb.,

❖ z technických norem (velmi hrubý výběr)

- ❖ provoz, údržba, zkoušky, požadavky: ČSN 06 1010, ČSN 06 1401, ČSN 06 1950, ČSN 07 0008, ČSN 07 0240, ČSN 07 0245, ČSN 07 0246, ČSN 07 0302, ČSN 07 0623, ČSN 07 0624, ČSN 07 0705, ČSN 07 0706, ČSN 07 0710, ČSN 07 0711, ČSN 07 8304, ČSN 07 8305, ČSN 10 5004, ČSN 10 5190, ČSN 13 0072, ČSN 13 0108, ČSN 13 3005-1, ČSN 13 3060-4, ČSN 26 3016, ČSN 26 7403, ČSN 26 8805, ČSN 26 9050, ČSN 26 9052, ČSN 26 9123, ČSN 27 0142, ČSN 27 0808, ČSN 27 4002, ČSN 27 4007, ČSN 33 0340, ČSN 33 1500, ČSN 33 1600 ed. 2, ČSN 33 2000-4-482, ČSN 35 0010, ČSN 69 0010-7-1, ČSN 69 0010-7-2, ČSN 69 0012, ČSN EN 1037+A1, ČSN EN 1089-3, ČSN EN 12170, ČSN EN 12171, ČSN EN 12198-1+A1, ČSN EN 12198-2+A1, ČSN EN 12254, ČSN EN 12263, ČSN EN 12327, ČSN EN 12644-1+A1, ČSN EN 12952-15, ČSN EN 12953-11, ČSN EN 13015+A1, ČSN EN 131-2+A1, ČSN EN 13480-5, ČSN EN 13524+A2, ČSN EN 13769, ČSN EN 13807, ČSN EN 15001-2, ČSN EN 1825-2, ČSN EN 365, ČSN EN 378-4+A1, ČSN EN 458, ČSN EN 60300-3-14, ČSN IEC 1288-2, ČSN IEC 1289-2, ČSN IEC 60300-3-11, ČSN IEC 61813, ČSN ISO 1074, ČSN EN ISO 10462, ČSN ISO 18893, ČSN ISO 8152, ČSN ISO 8611-1, ČSN ISO 8643, ČSN ISO 8792,
- ❖ bezpečnostní požadavky (velmi stručný výběr): ČSN 12574-3, ČSN 20 0712, ČSN 20 0713, ČSN 20 0724, ČSN 26 0605, ČSN 26 0606, ČSN 26 0607, ČSN 26 0608, ČSN 26 7407, ČSN 26 7408, ČSN 33 1310 ed. 2, ČSN 49 6101, ČSN 49 6104, ČSN 49 6105, ČSN 49 6110, ČSN 49 6116, ČSN 60947-7-3 ed. 2, ČSN EN 609-1+A1, ČSN EN 609-2+A1, ČSN EN 1012-1, ČSN EN 1012-2+A1, ČSN EN 1037+A1, ČSN EN 1175-1+A1, ČSN EN 1175-2+A1, ČSN EN 12077-2+A1, ČSN EN 12198-2+A1, ČSN EN 12301+A1, ČSN EN 12355+A1, ČSN EN 12644-1+A1, ČSN EN 13021+A1, ČSN EN 792-10, ČSN EN 792-12, ČSN EN 792-13+A1, ČSN EN 953+A1, ČSN EN 972+A1, ČSN EN 999, ČSN EN ISO 4413, ČSN EN ISO 4414, ČSN EN ISO 10079-1, ČSN EN ISO 10218-1, ČSN EN ISO 11148-x (x = 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12), ČSN EN ISO 11681-2, ČSN EN ISO 13855,

❖ z předpisů požární ochrany (informativně)

- ❖ právní předpisy: vyhláška č. 69/2014 Sb.,
- ❖ technické předpisy: ČSN EN 12416-2+A1, ČSN EN 50 244, ČSN ISO 11602-2,

V přehledu nejsou uvedeny právní předpisy a technické normy uvedené v předchozí části (pod)kapitole Umístění provozovny, které lze též uplatnit.

Manipulace s materiály

K provozování činnosti zaměstnavatelem je potřebné posoudit nebezpečnost používaných materiálů, vhodnost způsobu nakládání s nimi a ochranu osob. Ta u nebezpečných materiálů spočívá nejen v osobní ochraně (ve smyslu prostředků osobní ochrany, např. rukavic, masek aj.), ale i v kolektivní ochraně hlavně technickými prostředky (např. odsáváním par) a zavedením vhodných organizačních opatření (např. zavedení systému odběru, evidence apod.). Vhodnost zavedení a uplatnění těchto prvků musí být věcně a odborně posouzena. Expozice látkám je zpravidla hodnocena jak zátěž či přímo nebezpečný faktor a je předmětem kategorizace a měření hodnot.

Tabulka č. 3 nastiňuje minimálních vstupů a výstupů při užívání materiálů k provádění požadovaných činností, pracovních postupů, provozování technických zařízení. Obsahová stránka výstupu nastiňuje, nakolik je výstup v moci samotného provozovatele a jím určených pracovníků v provedení té které činnosti a nakolik je potřebné, aby výstup garantovala odborně způsobilá osoba - zde i ve smyslu odborně způsobilé osoby v nakládání s vysoce toxickými látkami.

P.Č.	VSTUP	VÝSTUP	OBSAHOVÁ STRÁNKA
1	výrobce	bezpečnostní, technické listy	charakteristiky vlastností materiálů, označování, doporučené nakládání, postupy první pomoci
2	budova	vybavení, kolektivní ochrana	posouzení vhodného vybavení konkrétních pracovišť k zajištění kolektivní ochrany zdraví a ochrany skladovaných a používaných materiálů
3	osoby	ochrana zdraví	posouzení pracovních postupů a ochrany zdraví jednotlivců
4	osoby	postupy	stanovení a dodržování postupů při nakládání s materiály a jejich odpady, označování materiálů
5	stroje a zařízení	konstrukční pevnost	posouzení vhodnosti technických parametrů materiálu k zamýšlené funkci, revize a zkoušky, měření charakteristik materiálů
6	stroje a zařízení	opracovatelnost	posouzení fyzické namáhavosti práce, vhodnosti pracovních postupů, užívaných pomůcek, nástrojů, strojů a zařízení
7	uživatel	posouzení nebezpečnosti	posouzení nebezpečnosti, ochrany zdraví, stanovení podmínek práce a ochrany pracovníků, stanovení kvalifikace a periody školení pracovníků

Tabulka č. 3: Obsahová stránka minimálních vstupů a výstupů užívání materiálu

Z tabulky č. 3 nijak zvlášť nevyplývá, že by provozovatel potřeboval součinnost s odbornými osobami. Je-li nakládáno s nebezpečnými materiály, nebezpečným způsobem, tyto pracovníky potřebuje. Kromě odborně způsobilých osob k zajištění nakládání s vysoce toxickými látkami, potřebuje provést posouzení vhodnosti vybavení pracovišť účinnými technickými zařízeními, k provedení analýzy a hodnocení rizik, přijetí vhodných opatření, provedení kategorizace práce (potřebné znalosti má OZO PR) a příslušných měření. Pro potřeby kategorizace práce tato měření smí provádět jen akreditovaná či autorizovaná osoba. Odborně způsobilá osoba je zároveň oprávněna k provedení posouzení vhodnosti

provedených úprav u strojů a zařízení (je-li to vůbec vhodné a možné). Posuzující osoba musí mít znalosti:

- z právních předpisů
 - vyhlášky: č. 64/1987 Sb.,
- z technických norem (orientační výběr bez uvedení bezpečnostních požadavků pro výrobce)
 - ČSN 01 8014, ČSN 06 0310, ČSN 13 4309-2, ČSN 26 9030, ČSN 26 9105, ČSN 26 9119, ČSN 27 4011, ČSN 42 1801, ČSN 44 1315, ČSN 65 6481, ČSN 77 0050, ČSN EN 764-1, ČSN EN 818-1+A1, ČSN EN 12007-4, ČSN EN 12195-1, ČSN EN 12205, ČSN EN 12346, ČSN EN 12385-1+A1, ČSN EN 80416-2, ČSN EN ISO 7396-1, ČSN EN ISO 13769, ČSN EN ISO 18613.

V přehledu nejsou uvedeny právní předpisy a technické normy uvedené v předchozích částech (pod)kapitolách – Umístění provozovny a Stroje a zařízení, které lze též uplatnit.

Způsobilost osob

K provozování činnosti zaměstnavatelem je potřebné definovat jednotlivé úkoly pracovníků, jejich role, oprávnění, odbornou a zdravotní způsobilost. Přiměřeně těmto požadavkům tak musí udělat např. i samostatně výdělečné osoby (viz § 12 zákona č. 309/2006 Sb.).

Tabulka č. 4 nastiňuje minimálních vstupy a výstupy základních požadavků na způsobilost osob při provádění požadovaných činností, pracovních postupů, provozování technických zařízení. Obsahová stránka výstupu nastiňuje, nakolik je výstup v moci samotného provozovatele a jím určených pracovníků v provedení té které činnosti a nakolik je potřebné, aby výstup garantovala odborně způsobilá osoba.

P.Č.	VSTUP	VÝSTUP	OBSAHOVÁ STRÁNKA
1	posuzování činnosti	rizikovost práce	stanovení a měření rizikových faktorů s návrhem a uplatněním opatření k jejich snížení či odstranění a druhotného hodnocení vlivu změn, sledování a vyhodnocování úrazovosti a přijímání opatření k neopakování stejných úrazů
2	rizikovost práce	kategorizace práce	vyhotovení návrhu na zařazení podle kategorizace práce, sledování pracovníků vykonávajících rizikové práce, výskytu nemocí z povolání
3	kategorizace práce	lékařská preventivní péče	stanovení provádění lékařské preventivní péče a jiných lékařských úkonů (např. očkování) k ochraně zdraví
4	spolupracovníci	vztahové otázky	stanovení a dodržování hierarchie, pravidel práce, komunikace a vztahů na pracovišti, vč. požadavků na aktivní přístup při poukazování na nedostatky v oblasti bezpečnosti práce
5	stroje a zařízení	kvalifikace a školení (odborná příprava)	stanovení kvalifikace a periody školení obsluh strojů a zařízení a pracovníků údržby odpovědnými osobami

P.Č.	VSTUP	VÝSTUP	OBSAHOVÁ STRÁNKA
6	pracovní postupy	kvalifikace a školení	stanovení druhů a periody školení její periody provádění pro všechny pracovníky, vč. odbornosti provádějících osob (pracovní a technologické postupy, bezpečnost práce, ...)
7	materiál	pracovní postupy	stanovení podmínek nakládání s materiály s ohledem na bezpečnost, ochranu zdraví, ...)

Tabulka č. 4: Obsahová stránka minimálních vstupů a výstupů týkajících se činnosti osob

Z tabulky č. 4 vyplývá, že jde o realizaci provozní bezpečnosti práce, organizováním činnosti podle předmětu práce provozovatele. Z toho důvodu je většina požadavků plněna prostřednictvím jeho specialistů – technologů, mistrů, vedoucích laborantů apod. Činnosti vykonává na základě pokynů výrobce – dodavatele (návody, bezpečnostní či technické listy apod.) a zavedených technologických postupů práce. Na některé práce si však musí sjednat externí specialisty – odborníky. Mezi nimi je i OZO PR, např. k vyhotovení návrhu kategorizace (rizikové) práce, k provedení prověrky BOZP. Je vhodné, aby tato osoba zároveň prověřila naplnění požadavků právních předpisů k vyhotovení místních provozně bezpečnostních předpisů např. pro skladování materiálů apod., a tím provozovatele ochránit před nepříjemnostmi v rámci kontrol. K zajištění odborné způsobilosti zaměstnanců je zaměstnavatel povinen organizovat školení, dle svého uvážení i opakovaně. Je zřejmé, že zaměstnavatel disponuje odborníky, kteří taková školení mohou v rámci provozované živnosti provádět (technologové, mistři apod.). Přesto jsou specifické činnosti, či činnosti ve specifických pracovních podmínkách, které by měli školit odborníci příslušných specializací. Ačkoli právní předpisy nic takového nedefinují ani nepředepisují, zaměstnavatel by specifické podmínky měl zohlednit a konzultovat je s odborníky – např. s OZO PR, a s jejich pomocí taková školení zajistit a tím nabytí odborné způsobilosti svých zaměstnanců zdůraznit. Bylo by vhodné, aby školení svých vedoucích zaměstnanců, kteří jsou oprávněni na jeho pracovištích organizovat BOZP, školil odděleně od ostatních pracovníků a to prostřednictvím OZO PR či specializovaných společností či osob. Posuzující osoba musí mít znalosti:

❖ z právních předpisů

- ❖ zákony: č. 174/1968 Sb., č. 111/1994 Sb., č. 167/1998 Sb., č. 247/2000 Sb., č. 258/2000 Sb., č. 185/2001 Sb., č. 251/2005 Sb., č. 179/2006 Sb., č. 187/2006 Sb., č. 262/2006 Sb., č. 266/2006 Sb., č. 198/2009 Sb.,
- ❖ nařízení vlády: č. 495/2001 Sb., č. 28/2002 Sb., č. 362/2005 Sb., č. 254/2006 Sb., č. 592/2006 Sb., č. 91/2010 Sb., č. 201/2010 Sb., č. 272/2011 Sb.,
- ❖ vyhlášky: č. 77/1965 Sb., č. 50/1978 Sb., č. 72/1988 Sb., č. 26/1989 Sb., č. 102/1994 Sb., č. 99/1995 Sb., č. 52/1997 Sb., č. 239/1998 Sb., č. 25/2001 Sb., č. 381/2001 Sb., č. 383/2001 Sb., č. 75/2002 Sb., č. 447/2002 Sb., č. 6/2003 Sb., č. 432/2003 Sb., č. 137/2004 Sb., č. 277/2004 Sb., č. 64/2005 Sb., č. 298/2005 Sb., č. 450/2005 Sb., č. 103/2006 Sb., č. 123/2006 Sb., č. 86/2008 Sb., č. 156/2008 Sb., č. 374/2008 Sb., č. 128/2009 Sb., č. 104/2012 Sb., č. 163/2012 Sb., č. 306/2012 Sb., č. 123/2014 Sb., č. 180/2015 Sb.

❖ z technických norem (orientační výběr)

- ❖ ČSN 01 8003, ČSN 05 0211, ČSN 05 0600, ČSN 05 0601, ČSN 05 0610, ČSN 05 0630, ČSN 05 0650, ČSN 05 0661, ČSN 05 0671, ČSN 05 0672, ČSN 05 0705, ČSN 05 2100, ČSN 05 3400, ČSN 26 9010, ČSN 29 9030, ČSN 33 2000-4-41 ed. 2, ČSN 33 2000-4-46 ed.2, ČSN 33 2000-7-701 ed. 2, ČSN 38 6405, ČSN 44 1315, ČSN 46 5750, ČSN 46 5891, ČSN 49 0650, ČSN 49 0830, ČSN 64 0090, ČSN 65 0201, ČSN 65

- ❖ ❖ 0202, ČSN 65 0205, ČSN 65 0208, ČSN 65 0211, ČSN 69 0010-9-1, ČSN CEN/TR 13201-1, ČSN EN 1972, ČSN EN 1005-1+A1, ČSN EN 1005-2+A1, ČSN EN 1005-3+A1, ČSN EN 1005-4+A1, ČSN EN 1005-5, ČSN EN 1010-3+A1, ČSN EN 1011-1, ČSN EN 1011-2, ČSN EN 1011-3, ČSN EN 1011-4, ČSN EN 1093-6+A1, ČSN EN 1093-7+A1, ČSN EN 1093-11+A1, ČSN EN 1127-1 ed. 2, ČSN EN 1127-2, ČSN EN 115-1+A1, ČSN EN 1175-3+A1, ČSN EN 12195-2 , ČSN EN 12195-3, ČSN EN 12237, ČSN EN 12267+A1, ČSN EN 12268+A1, ČSN EN 12275, ČSN EN 12453, ČSN EN 12464-1, ČSN EN 12464-2, ČSN EN 1248+A1, ČSN EN 12583, ČSN EN 12717+A1, ČSN EN 12755, ČSN EN 12816, ČSN EN 1335-1, ČSN EN 1838, ČSN EN 201 ed. 2, ČSN EN 349+A1, ČSN EN 378-3+A1, ČSN EN 527-2, ČSN EN 528, ČSN EN 547-1+A1, ČSN EN 547-2+A1, ČSN EN 547-3+A1, ČSN EN 574+A1, ČSN EN 614-1+A1, ČSN EN 626-2+A1, ČSN EN ISO 5349-1, ČSN EN ISO 5349-2, ČSN EN ISO 6385, ČSN EN ISO 8996, ČSN EN ISO 9241-11, ČSN EN ISO 9241-12, ČSN EN ISO 9241-5, ČSN EN ISO 9241-6, ČSN EN ISO 9241-9, ČSN EN ISO 9241-110, ČSN EN ISO 9606-3, ČSN EN ISO 9606-4, ČSN EN ISO 9606-5, ČSN EN ISO 11 372, ČSN ISO 12480-1, ČSN ISO 13200, ČSN ISO 1819, ČSN ISO 18878, ČSN ISO 18893, ČSN ISO 3265, ČSN ISO 3691+Amd 1, ČSN ISO 3864-1, ČSN ISO 4309, ČSN ISO 5042, ČSN ISO 5057, ČSN ISO 5698, ČSN ISO 7000, ČSN ISO 7130, ČSN ISO 7149, ČSN ISO 7296-1, ČSN ISO 7296-2, ČSN ISO 9927-1, ČSN ISO 9927-3, ČSN ISO 9928-1. ČSN EN ISO 12894, ČSN EN ISO 6385

V přehledu nejsou uvedeny právní předpisy a technické normy uvedené v předchozích částech pod)kapitolách – Umístění provozovny a Stroje a zařízení, manipulace s materiálem, které lze též uplatnit.

Zaměstnanci zaměstnavatele na úseku BOZP

Jak již bylo zmíněno, zaměstnavatel své povinnosti běžně přenáší na své pracovníky. V lepším případě na své vedoucí pracovníky, či vlastní pracovníky, kterým zajistil odborný kurz technika BOZP či manažera BOZP u školící agentury, vč. příslušné zkoušky (pro zjednodušení nebudeme uvažovat zřízení činnosti OZO PR či revizního technika v přímém zaměstnaneckém poměru, který tak představuje jejich denní přítomnost na pracovištích).

Vedoucí pracovníci mají sice odpovědnost za organizování BOZP na svých pracovištích, ale nejsou k tomu nijak zvlášť vzděláváni. Zákoník práce nestanovuje, že by vedoucí zaměstnanci měli mít nějaké speciální školení, a ani nestanovuje, kdo by jej měl provádět (ve smyslu odborných znalostí takového školitele)^[8]. Přesto však téměř nic nebrání tomu, aby nemohli být zaměstnavatelem pověřeni k posouzení pracovišť. Obdobně to platí u pracovníků, které si zaměstnavatel nechá pro oblast BOZP vyškolit v souladu s Národní soustavou kvalifikací či Národní soustavou povolání. A jistě se bude chovat pragmaticky a ekonomicky, když bude na internetu hledat takovou instituci, která mu takové školení poskytne za co nejmenší náklad a v co nejkratším čase. Těžko požadovat po zaměstnavateli, aby byl zároveň schopen rozlišit, zda je možné vtěsnat požadovaný rozsah odborné způsobilosti do co nejnižšího počtu dní, když nemá přehled o požadavcích o rozsahu znalosti předpisů.

Tak, jako jsou různě roztroušené požadavky k BOZP do různých právních předpisů, i informace ke vzdělávání odborných osob na úseku BOZP jsou roztroušeny na různých serverech. Na portálu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je umístěna excelovská tabulka [9], stanovující 150hodinový rozsah výuky pro Technika BOZP či Manažera BOZP. Což představuje bezmála 19 dní s 8hodinovou výukou. Tabulka č. 5 ukazuje přehled délky výuky u náhodně vybraných vzdělávacích organizací (dle nabídky na internetu).

P.Č.	NÁZEV ŠKOLICÍ ORGANIZACE*	TECHNIK BOZP	MANAŽER BOZP
1	BEPR, s.r.o.***	ve 3 měsících [10]	

P.Č.	NÁZEV ŠKOLICÍ ORGANIZACE*	TECHNIK BOZP	MANAŽER BOZP
2	Dům techniky Plzeň, s.r.o.	15 dní [11]	15 dní [15] [16]**
3	ROVS, s.r.o.***	ve 3 měsících [12]	
4	URS Certifikace (United Registrar of Systems)	3 dny [13]	3 dny [17]
5	Vzdělávací institut, s.r.o.	150 hodin [14]	

Tabulka č. 5: Délka kurzů Technika BOZP a Manažera BOZP

Poznámka:

* organizace jsou řazeny podle abecedy; uvedeny jsou ty, které vypsalý termíny v roce 2016 (např. organizace EVIS, vzdělávací služby pořádala 3denní kurz Manažer BOZP naposledy v roce 2015 [18])

** rozlišují se kurzy podle národní soustavy kvalifikací (pro OZO PR) a Národní soustavy povolání, oba ve stejné délce trvání

*** počet hodin je rozložen do tříměsíčního období, aby si absolventi mohli získané vědomosti lépe osvojit

Tabulka č. 5 ukazuje, že si některé vzdělávací organizace stanovují délku kurzů značně rozdílně. Vzhledem ke skutečnosti, že žádná z těchto agentur nezdůrazňuje, že by šlo jen o nějaký dílčí kurz – ve smyslu opakovacího kurzu před samotnou zkouškou, jsou některé termíny délky trvání kurzu zarážející. K pochopení je nutné vědět, že zde dochází k souběhu činností dvou ministerstev. MŠMT akredituje kurz a Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) autorizuje zkoušku. Tak jako tak, rozprostření 150hodinového kurzu do 3měsíčního období se z hlediska výuky studentů, získávání nových informací a učení se, jeví jako velmi vhodný a poctivý přístup ze strany organizátora. Ne všechny kurzy pro manažery BOZP, které lze na internetu nelézt, jsou ve smyslu Národní soustavy kvalifikací či Národní soustavy povolání. Proto nebyl například do tabulky včleněn 3denní kurz Manažer BOZP (OHSAS 18001), pořádaný společností Systémy jakosti, s.r.o., neboť tento kurz je avizován pro pracovníky, kteří budou v organizacích zavádět BOZP podle normy ČSN OHSAS 18 001 [19] a definice jejich činnosti je odlišná od definic uvedených v Národní soustavě kvalifikací či Národní soustavě povolání.

Tabulka minimálních hodinových dotací má sloužit jako sjednocující prvek mezi profesními kvalifikacemi a rekvalifikacemi, neboť na základě rozhodnutí Akreditační komise a stanovisek ostatních resortů nejsou všechny profesní kvalifikace provázány s rekvalifikacemi [20]. Absolventi takových kurzů by tak měli mít jednotnou délku vzdělání, což by se mělo promítnout i do obsahové stránky. Z obecného hlediska snad ještě dodejme jednu informaci vztahující se k BOZP. Dle Národního akčního programu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci musí všechny rekvalifikační programy obsahovat alespoň poučení v oblasti BOZP [21].

Shrnutí kapitoly Posouzení pracovišť zaměstnavatele

Jak vyplývá z jednotlivých seznamů, vyjmenované předpisy nejsou vyčerpávajícím přehledem. V některých místech je zdůrazněno, a platí to obecně, že u některých předpisů jde o jejich informativní znalost ve smyslu zavedeného systému, u jiných jde o znalost jen vybraných ustanovení. Nicméně, mnohé předpisy a to hlavně právní předpisy, musí osoba pověřená prováděním příslušných činností znát velmi podrobně. Navíc je třeba dodat, že k provedení analýz je nutná znalost a dovednost použití různých analytických metod. Normy těchto metod nejsou uvedeny ve výše

uvedených seznamech. A je možná dobré zdůraznit, že jejich pročetění není zárukou správného provedení samotné analýzy.

Je tedy zřejmé, že pro provozovatele, který chce mít jistotu řádného provedení požadovaných činností je vhodné, osloví-li odborného pracovníka s dostatečnými teoretickými znalostmi i praktickými dovednostmi. S přihlédnutím k rozsahu pracovních oprávnění techniků BOZP a manažerů BOZP [2], a délce kurzu např. 3 dny (viz tabulka č. 5), je otázkou, jak jsou absolventi kurzů připraveni ke zkoušce a když ji udělají, zda jsou dostatečně připraveni na výkon stanovených oprávnění. Vezmeme-li v úvahu, že mají posuzovat např. ergonomii na pracovišti, kterou může hodnotit i poskytovatel pracovnělékařských služeb, nezdá se být teoretická příprava těchto osob k výkonu práce v rovnováze. Na druhou stranu, zabývá-li se ergonomie návrhem pracovišť, pracovních oblastí, pracovních zařízení, pracovního prostředí – vč. klimatu, osvětlení, hluku, nebezpečných látek aj., pracovními úkoly, organizací práce, pracovními styly a rytmy práce, pracovními polohami, dovednostmi, zkušenostmi, vztahy na pracovišti, mezi spolupracovníky, s vedoucími pracovníky [4] a mnohým jiným, je otázkou, kdo je připraven posuzovat ergonomii u zaměstnavatele a jakou kvalifikaci by měl mít, či kde by ji měl získat. Nicméně, v kontextu stávajícího rozboru je nutné konstatovat, že technici BOZP (podle Národní soustavy kvalifikací smí vyhledávat a hodnotit rizika [2], [7]) a manažeři BOZP (podle Národní soustavy povolání řídí proces identifikace a hodnocení rizik a posuzování navržených opatření [9]) nejsou dostatečně způsobilí vykonávat rozsáhlé a komplexní posuzování pracovišť, vyhledávat nebezpečí, hodnotit rizika a navrhnout vhodná opatření k jejich snížení či eliminaci. S výjimkou Manažera BOZP podle Národní soustavy kvalifikací, který musí být OZO PR a je tak plně oprávněn pro k výkonu všech činností. Tyto nuance však zaměstnavatelé nemusí rozlišovat, neboť z jejich hlediska se o vyhledávání rizik v oprávněných daných pracovních pozic píše, obsahovou stránku a vzdělávání garantují 2 různá ministerstva (MPSV, MŠMT), a oni si takového pracovníka nechali vyškolit.

Návrh kategorizace pracovišť zaměstnavatelem

Jak bylo uvedeno, zákon stanovuje zaměstnavateli povinnost využít služeb OZO PR, má-li více jak 26 zaměstnanců^[9]. Bez ohledu na nebezpečnost prováděných činností. Majitel prodejny se sportovními oděvy v pronájmu, který bude zaměstnávat na dvě směny 5 prodavaček, 2 pokladní, 2 skladníky, a dále vedoucí úseku prodejny, vedoucího skladu, personalistku, účetní, řidiče, prokuristu a jednoho jednatele, bude muset mít k řízení rizik OZO PR; kdežto zaměstnavatel provozující laser, pojízdný rentgen, tlakové nádoby na přepravu plynů, tlaková vyhrazená technická zařízení, plynové vyhrazené zařízení (na spalování plynů) a to vše v počtu 8 zaměstnanců, takovou povinnost nemá. Lze spekulovat, že takový zaměstnavatel bude cítit, slovy zákona, „potřebné znalosti“^[10] k provozování činností jak při obsluze svých technických zařízení (odvozené z návodů výrobců), tak hlavních provozních činností (odvozené z odborných znalostí buď vlastních či svých zaměstnanců).

Níže uvedená tabulka „Kategorizace bezpečnosti prostředí pro pohyb osob a provozování strojů a zařízení“ (zkráceně „Kategorizace bezpečnosti prostředí“) by mohla sloužit k rozčlenění pracovních prostor zaměstnavatelů. Zvláště, jsou-li prováděné činnosti specifické, ať již používaným postupem, využívaným technickým zařízením či dané specifičností prostoru takových činností. Tabulku je schopen každý zaměstnavatel vyhodnotit sám a podle výsledku pak učinit další rozhodnutí k organizaci systému BOZP a k určení, zda jsou na pracovištích rizika, která by zaměstnavatel mohl posuzovat sám, či rizika, k jejichž posouzení musí přizvat odborně způsobilou osobu.

Kategorie	běžné prostředí BP	méně běžné prostředí MBP	extrémní prostředí EP
------------------	---------------------------	---------------------------------	------------------------------

Provedení budovy - užití stavební materiály	nehořlavé, smíšené (vyšší podíl nehořlavých materiálů)	ano	hořlavé (vč. celodřevěné stavby)	ano	---	---
Podmínky úniku osob v případě nebezpečí: hustota výskytu osob / možnost úniku (druh budovy)	malá / snadná (obytné budovy, dvoupodlažní administrativní či výrobní budovy - 1 PP + 1 NP či 2 NP)	ano	malá / obtížná velká / snadná (budovy nad 7 NP, administrativní budovy, samostatné budovy obchodů a kulturních zařízení - kina, divadla, galerie)	ano	velká / obtížná (budovy nad 15 NP, ubytovací, školní, zdravotnické budovy, obchodní budovy nad 4 NP, administrativní budovy nad 7 NP)	ano
Teplota okolí: dosahované hodnoty min / max °C	rozmezí maximálně: - 5 / + 40	ano	rozmezí teplot až: - 25 / + 40	ano	rozmezí teplot až: - 60 / + 60	ano
Pohyb vzduchu / rychlost větru	do 1 m/s / ---	ano	1 - 5 m/s / do 30 m/s	ano	5 - 10 m/s / nad 30 m/s	ano
Bouřková činnost (možnost úderu blesku)	zanedbatelná	ano	nepřímé ohrožení	ano	přímé ohrožení	ano
Výskyt vody v okolí	zanedbatelná, atmosférická vlhkost, krátkodobý mlžný opar	ano	trvalý mlžný opar, vodní tříšť, padající kapky, stříkající voda	ano	vlny, ponoření	ano
Výskyt korozivních nebo znečisťujících látek	zanedbatelný	ano	občasný, atmosférický	ano	trvalý, vysoká prašnost	ano
Výskyt rostlinstva nebo plísní - odolnost biologickým vlivům	bez nebezpečí pronikání rostlin, plísní	ano	nebezpečí pronikání rostlin, plísní	ano	běžný výskyt rostlin a plísní v okolí (volný výskyt)	ano

Výskyt živočichů – pronikání hmyzu, ptáků, malých zvířat	zanedbatelný výskyt hmyzu, ojedinělý výs-kyt drobných hlodavců	ano	významný výskyt hmyzu, pronikání malých zvířat, ptáků	ano	běžný výskyt zvěře	ano
Charakteristika pracovního prostoru zařízení (kde bude zařízení umístěno)	vnitřní prostory budov	ano	venkovní neuzavřené prostory, chráněné z jedné či více stran	ano	venkovní, nadzemní, podzemní, podvodní prostory,	ano
Povaha používaných strojů a zařízení	běžné spotřebiče, nářadí, jednotlivá strojní zařízení (fréza)	ano	ionizující a neionizující zařízení; s emisemi par, aerosolů, prachů	ano	plynové tlakové stanice, rozvodny, čerpací stanice	ano
Provoz zařízení: způsob užití – provoz za den	domácí – přerušované	ano	průmyslové – několika-směnové	ano	těžký průmysl – celodenní	ano
Uživatelé zařízení, vč. kvalifikace obsluh a uživatelů	laici, poučené, znalé a způsobilé osoby	ano	staří, nemocní, invalidé, osoby s doprovodem	ano	děti (bez doprovodu, dozoru), slepí, hluchí	ano
Umístění pracoviště (místo obsluhy zařízení, trvalé pracoviště)	nad úrovní terénu	ano	pod úrovní terénu (z více jak poloviny umístění – např. sklepy, garáže)	ano	uvnitř zařízení (vč. letadel, lodí, ponorek)	ano
Prostředí s nebezpečím výbuchu	nevyskytuje se, nebo zóna 2 či 22	ano	zóna 1 nebo 21	ano	zóna 0 nebo 20	ano
Povaha používaných a skladovaných materiálů – nebezpečí požáru a výbuchu	bez nebezpečí / výskyt hořlavých kapalin do 250 litrů: z toho I. tř. do 50 litrů, z toho 20 litrů nízkovroucích	ano	snadno zápalné hořlavé hmoty, prachy, hořlavé kapaliny, rozvody zemního plynu	ano	skladování výbušnin či v zásobnících - výskyt hořlavých plynů a par, aerosolů	ano
Kategorizace práce	I, II	ano	III	ano	IV	ano

Tabulka č. 6: Kategorizace bezpečnosti prostředí

Kategorizace bezpečnosti prostředí pro pohyb osob a provozování strojů a zařízení rozeznává tři kategorie pracovního

prostředí.

Běžné prostředí,

- s výskytem běžně předpokládaných nebezpečí a z nich odvozených rizik;
- v němž by si zaměstnavatel mohl posuzovat rizika sám, ale nevylučuje se takový výskyt technických zařízení, pro který by bylo vhodnější najmout si OZO PR (rozhodně využívá znalostí revizních techniků, a samozřejmě odborně způsobilé osoby požární ochrany či technika požární ochrany);
- za běžné podmínky se pokládají např. teplotní a vlhkostní charakteristiky odpovídající střeoevropskému teplotnímu podnebí, vnitřní prostory budov (vč. podzemních prostor) prosté výskytu plísní, rostlin, hmyzu, drobné zvěře, nebezpečných látek, s poučenými pracovníky v produktivním věku, bez fyzického a zdravotního omezení.

Méně běžné prostředí,

- s výskytem zvýšeného nebezpečí a jemu odpovídající hodnocení rizik;
- v němž by zaměstnavatel měl posuzovat rizika prostřednictvím OZO PR;
- za méně běžné podmínky se pokládají např. teplotní a vlhkostní výkyvy dosahující krátkodobých subtropických a subpolárních hodnot podnebí ve vnitřních či vnějších prostorech, prostory s výskytem vody, osob se sníženou pohyblivostí.

Extrémní prostředí,

- s výrazným výskytem nebezpečí a odpovídajícími riziky;
- kdy se pro uvedení některých technických zařízení do provozu předpokládá i stanovisko státního odborného dozoru[11] – opět by měl zaměstnavatel využít znalostí OZO PR (lépe řečeno, mělo by to pro něj být povinné, bez ohledu na počet zaměstnanců);
- za extrémní podmínky se považují např. otevřené a nechráněné prostory, pracoviště pod úrovní země, pod hladinou, ve výškách, se sklady prašných materiálů, provozování tlakových plynových stanic atd.

Kategorizaci prostředí lze uplatnit i pro jednotlivá pracoviště či prostory pro umístění technických zařízení a definování dalších potřebných zajištění a navazujících činností.

Závěr 3. části

Jak bylo uvedeno v úvodu, činnosti na úseku prevence rizik provádí zaměstnavatel a je za stav BOZP odpovědný, společně se svými vedoucími pracovníky. Je tudíž pochopitelné, že na ně přenáší své povinnosti a požaduje od nich jejich plnění. Vedoucí pracovníci v rámci svých profesních znalostí uplatňují jednotlivé zásady BOZP, zpravidla bez hlubších odborných znalostí a dovedností, mnohdy i bez pochopení souvislostí. Takovéto plnění povinností na úseku BOZP se odráží v různých nedokonalých plnění povinností či přímo polovičatých řešení, které jsou však prezentovány jako komplexní přístup. Jakkoli to spolu nesouvisí.

Z uvedeného rozsahu vstupů a výstupů a jednotlivých obsahových stránek je zřejmé, že profesní znalosti vedoucích zaměstnanců nejsou dostatečnou přípravou ani zárukou řádného vyhledávání nebezpečí, hodnocení rizik, přijímání opatření a tvorbu vhodné dokumentace. Nicméně je nepochybné, že jsou nositeli zásadních informací, znalostí, pravomocí a odpovědností a měli by se aktivně zúčastnit etap vyhledávání nebezpečí, hodnocení rizik, navrhování opatření a jejich zavádění do praxe a tvorbě příslušné dokumentace. A nejen oni, ale i ostatní zaměstnanci.

Z uvedeného rozsahu je také patrné, že se uvedená problematika dotýká zaměstnavatelů bez ohledu na počet zaměstnanců, protože vychází z charakteristik provozovaných budov, technických zařízení, používaných materiálů,

charakteristik jednotlivých pracovišť, pracovních postupů a v nemalé míře je odrazem kvality zaměstnanců, jejich odbornosti, jejich fyzické a psychické zátěži.

Povinnost využít přednostně služeb odborníka, tj. OZO PR, by měla tyto skutečnosti zohlednit. K rozhodnutí, zda má být využito služeb a znalostí OZO PR, či zda je možné plnit požadavky právních předpisů samostatně, by mohlo dopomoci používání tabulky č. 6 Kategorizace bezpečnosti prostředí.

Celkový závěr

Článek odborná způsobilost v BOZP se snažil přiblížit některé aspekty na úseku BOZP. Těmi je jasná a nezpochybnitelná odpovědnost zaměstnavatele za stav a úroveň zavedené bezpečnosti práce a ochrany zdraví a spolupráce jednotlivých osob na tomto úseku. Jimi jsou jak zaměstnanci, tak vedoucí zaměstnanci. Do tohoto základního vztahu přistupují jak odborové organizace či poskytovatel pracovnělékařských služeb, tak revizní technik či odborně způsobilá fyzická osoba v oblasti prevence rizik. Ta sice jako odborník na BOZP může za zaměstnavatele činit některé úkony či více méně plně zajistit organizaci BOZP, může i částečně suplovat činnosti vedoucích pracovníků, nemůže však převzít jejich odpovědnost.

Série článků se snažila poskytnout nový náhled na činnost OZO PR, s konkrétním definováním požadavků na jeho znalosti a potřebný rozsah jeho způsobilosti. Tento náhled je přiblížen prostřednictvím způsobilosti zaměstnavatele při posuzování pracovišť (viz kap. Posouzení pracovišť zaměstnavatele), neboť toto posuzování může provádět zaměstnavatel sám, a tím i kterýkoli pověřený (vedoucí) pracovník. Z tohoto hlediska bylo cílem také porovnat připravenost a schopnost vykonávat tyto činnosti i trhem práce vytvořenými pracovními pozicemi technik BOZP a manažer BOZP ([2] a podkapitola Shrnutí kapitoly Posouzení pracovišť zaměstnavatele s příspěvím kapitoly Zaměstnanci zaměstnavatele na úseku BOZP). Propojením požadavků uvedených v 1. a 3. části článku lze dospět k závěru, že jednorázový krátkodobý vzdělávací kurz k výkonu činností na úseku BOZP (prováděný při přípravě ke zkouškám manažera BOZP a technika BOZP) je jistě lepší než žádný (v případě vedoucích pracovníků), ale spíše nedostatečný k tomu, aby takovíto pracovníci byli schopni provádět prevenci rizik dle zadání zaměstnavatele – tj. v celém rozsahu^[12]. Jsou však svým odborným zaměřením více a lépe připraveni pro roli participujících členů komisí vyhledávajících nebezpečí na pracovištích, lépe rozumí požadavkům OZO PR a napomáhají urychlenému přijetí přijatých opatření.

Kdo je pracovníkem s požadovanou odbornou kvalifikací a kdo by mohl zaměstnavateli zaručovat správné nastavení prvků bezpečné práce na pracovištích, je uvedeno v návrhu struktury odborné způsobilosti osob na úseku BOZP [3], vč. návrhu jisté hierarchie takovýchto pracovníků a jejich vzájemné návaznosti poskytovaných služeb a prací. Vzorem pro takovou organizaci činností a odpovědností je jak systém odborných pracovníků na úseku požární ochrany, tak i systém odbornosti pracovníků jak v elektrotechnice, tak v rámci činností v oblasti plynových zařízení, vč. systému jejich vzdělávání. Návrh zahrnuje i činnosti trhem práce zřízených pracovních pozic technika BOZP či manažera BOZP při spolupráci s OZO PR, jako osobou s nejvyšším odborným vzděláním.

Při uvažování o vzdělávání kvalifikovaných osob na úseku BOZP lze vedle již zavedených a právními předpisy definovaných pozic odborně způsobilé osoby a revizního technika uvažovat o dalších dvou pracovních pozicích se širším povědomím o organizaci práce a systému BOZP – nové pojetí pozic technika BOZP a manažera BOZP.

První pozicí tohoto nového přístupu je pozice technika BOZP. V případě studia technických směrů vycházejí absolventi s dostatečným odborným vzděláním na úseku posuzování technických zařízení. Je-li organizována praxe v rámci studia, mohou u zaměstnavatele, pod dohledem odpovědného pracovníka, vykonávat práci technika BOZP a po splnění blíže určené doby praxe mohou tuto práci vykonávat samostatně. Délka doby praxe by mohla být obdobná jako u revizních techniků, kteří po jejím splnění mohou žádat o zkoušku před orgánem Státního odborného dozoru. Technik BOZP by

mohl být určen zaměstnavatelem, i jako vedlejší oprávnění k stávajícím povinnostem pracovníka, a jeho dovednosti by pak byly dále rozvíjeny pod vedením OZO PR v rámci opakovaného odborného výcviku. Takovýto technik BOZP by měl předpoklady k profesní kvalifikaci získané v etapě počátečního vzdělávání studiem, a následně rozvíjené odborným výcvikem. Nebo by mohl potřebné znalosti získat v kurzech (ve smyslu zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a změně některých zákonů^[13]) zakončených příslušnou zkouškou, s následným odborným výcvikem vedeným OZO PR. Činnost technika BOZP by tak byla významně směřována k činnosti u konkrétního zaměstnavatele a ke zvládnutí rizik a nebezpečných stavů na konkrétním pracovišti (dílna, laboratoř) se zaměřením na technická zařízení, což by významně napomohlo zajištění vyšší úrovně bezpečnosti práce na daných pracovištích prostřednictvím soustavného odborného dohledu.

Druhou pozicí tohoto nového přístupu je manažer BOZP. Při definování obsahově uceleného studia by se na trhu práce objevili absolventi se znalostí pravidel bezpečné práce, požární ochrany a základních povinností na úseku ochrany životního prostředí, kterých je tak zoufale málo. Stát by tak umožnil výchovu vlastních uvědomělých manažerů, pro které by tato oblast nebyla jen zatěžujícími požadavky. To by se během desetiletí mělo výrazně projevit v přístupu jednotlivých provozovatelů k plnění povinností na těchto úsecích. Postupně by tak, v rámci generační výměny, mohli být vytlačováni vedoucí, kteří požadavky BOZP neberou příliš vážně. Každý z manažerů BOZP by měl v rámci studia absolvovat nějakou praxi (např. započítatelné brigády), která by výrazně zkrátila požadovanou dobu praxe, aby se Manažer BOZP mohl co nejdříve ucházet o zkoušku z odborné způsobilosti, bude-li chtít. Vedle této úplné profesní kvalifikace získané v etapě počátečního vzdělávání studiem by mohl manažer BOZP získat profesní kvalifikaci v kurzech (ve smyslu zákona č. 179/2006 Sb.) zakončených zkouškou. Bylo by vhodné sjednotit požadavky s ohledem na studijní vzdělávací programy a požadavky role manažera ve smyslu ISO norem – dá se předpokládat, že nová norma ISO 45001 s pracovním názvem Systémy managementu BOZP – Požadavky s návodem pro použití [23] bude mít obdobné požadavky na odpovědné osoby managementu, jak jsou uvedeny v normách ČSN EN ISO 9001 [24] nebo ČSN EN ISO 14 001 [25]. Vzhledem k tomu, že řízení procesů spojených s budováním a rozvojem BOZP je vlastně koordinování aktivit (což je vlastní práce manažera), je potřebné, aby manažer BOZP svoji činnost vykonával v těsné spolupráci s OZO PR (či spíše, aby takovou osobou zároveň byl) a účastnil se jím vedeného odborného výcviku. Ten by byl orientovaný na pomoc při odhalování nedostatků na jednotlivých pracovištích zaměstnavatele v rámci dispozičních či ergonomických uspořádání, značení prostor a stavů, vlastní organizace práce, technického zabezpečení zdraví nezávadného ovzduší pracovišť apod. V případě sloučení pozic Manažera BOZP s OZO PR by takový výcvik mohl odpadnout (viz pozice Manažera BOZP u Národní soustavy kvalifikací).

V rámci takového pojetí se však pětiletá platnost zkoušky OZO PR jeví jako neudržitelná. Nejen z toho důvodu, že jsou při absenci definování konkrétních výstupů jejich práce postaveni do role odborných poradců zaměstnavatele (a svoji odbornost ztratí uplynutím doby, na rozdíl od vedoucích pracovníků zaměstnavatele, kteří problematice nerozumí, ale oprávnění neztratí), nyní však i z důvodu existence definované profesní kvalifikace osob, které sice nedosahují takové úrovně odborných znalostí a dovedností jako OZO PR, ale mohou své kvalifikace využívat trvale (což je zcela nesystémové pojetí). Proto je vhodné, aby zkouška odborné způsobilosti byla vykonána před orgánem inspekce práce (Oblastním inspektorátem práce), čímž Ministerstvo práce a sociálních věcí bude moci garantovat činnost OZO PR a jejich odbornou erudici (stejně, jako Hasičský záchranný sbor garantuje činnost odborně způsobilých osob požární ochrany) a zkouška by byla udělována s platností na dobu neurčitou. Tento návrh nepopírá dosavadní praxi vzdělávacích organizací při přípravě odborně způsobilých osob ke zkoušce. Naopak, došlo by k posílení jejich úlohy v rámci udržování odborné způsobilosti vč. praktických dovedností těchto osob. Vydáním osvědčení bez časového omezení platnosti, by bylo nutné ošetřit dva aspekty. Prvním je kontrola řádného výkonu. Tu vlastně vykonávají jednotlivé OIP při výkonu svých kontrol. Při nich jsou schopné rozlišit, co je nekázeň pracovníků a co je zásadní pochybení zaměstnavatele v rámci organizace, vč. míry pochybení OZO PR. Při závažném pochybení OZO PR či při jeho opakovaných pochybeních vážnějšího charakteru (to lze definovat), by bylo osvědčení odejmuto. Druhým aspektem je

zajištění průběžného vzdělávání OZO PR, zvláště s ohledem na skutečnost, že mnozí vykonávají svoji praxi v rámci konkrétního oboru (farmacie, strojná výroba s převahou jednoho druhu strojů, apod.). V tom si udržují vysoké teoretické znalosti a praktické dovednosti. V ostatních oborech však jejich znalosti a dovednosti postupně zaostávají. Úkol vzdělávacích organizací i fyzických osob je tak jednoznačný: napomoci udržet přiměřenou odbornou způsobilost OZO PR v těchto oborech a dále rozvíjet a upevňovat jejich odbornou erudici v oborech předmětu zájmu.

Ke stanovení potřebnosti činnosti odborných osob u zaměstnavatelů je návrh posouzení bezpečnosti vlastních pracovišť zaměstnavatelem, viz tabulka č. 6 této části článku. Akceptace tohoto návrhu by pomohla věcně lépe definovat hranici, do které může zaměstnavatel posuzovat svá pracoviště sám, aby se na jedné straně zbytečně nezvyšovaly náklady na vlastní provoz zaměstnavatele, ale na druhé straně, aby se nesnižovala úroveň zajištění BOZP. BOZP je zaměstnancům garantována zákonem a proto by její úroveň neměla ležet na rozhodnutí zaměstnavatele, zda vůbec nějakou zavede a bude udržovat, ale na garantování nastavení úrovně BOZP péčí státu jak vydáním právních předpisů a stanovením odborné osoby, tak i zajištění realizace této koncepční činnosti. OZO PR by tak po vzoru systému požární ochrany měl zaměstnavateli (při dodržení zaměstnavatelovy konečné odpovědnosti) garantovat některé činnosti či vedení některých dokumentů, které by měly být zákonem určeny (a vycházet z posouzení bezpečnosti pracovišť, byl-li by návrh přijat - viz tabulka č. 6 v kapitole Návrh kategorizace pracovišť zaměstnavatelem) jako povinné při naplnění určitých znaků. Do jisté míry tomu tak je. Při naplnění určitých podmínek musí zaměstnavatel učinit konkrétní úkony. Z hlediska zajištění státem zaručené péče o bezpečná pracoviště a zdraví neohrožující podmínky by mělo být stanoveno, že tyto dokumenty bude vyhotovovat OZO PR. Zaměstnavatel by tak více rozuměl činnosti OZO PR a mohl by lépe dozorovat jeho činnost.

S přihlédnutím k obsahu posuzování pracovišť je zřejmé, že by zaměstnavatelem pověřený pracovník měl mít dostatečné odborné vzdělání, tj. že by mělo jít o OZO PR. Pracovník totiž musí mít výrazné teoretické znalosti, jak na úrovni obecných předpisů, tak konkrétních odborných ustanovení, pro výkon řádného posouzení pracovišť při vyhledávání nebezpečí a hodnocení rizik. Potřebuje mít obecné povědomí z prováděných prací zhotovitelem stavby i výrobcem technických zařízení (obrazně řečeno, musí vidět za zeď, musí vidět do nádoby), musí znát předpisy k prováděné údržbě (nelze spoléhat na návod výrobce, neboť při nákupu „z druhé ruky“ takový návod už zpravidla není), musí znát požadavky na ochranu zdraví, na organizaci práce (zpravidla uváděné v provozních řádech či v místních provozně bezpečnostních předpisech). Vedle splnění teoretických požadavků však vystupuje do popředí i praktická dovednost, tj. schopnost odhalit nebezpečná místa u technických zařízení, nedostatky v technickém zajištění ochrany zdraví na pracovišti (nejde o posouzení existence, ale jeho dostatečnosti) či organizačních opatření (z hlediska dostatečnosti i z hlediska kompletnosti vůči právnímu předpisu). Dá se říci, že pouze OZO PR má dostatečné znalosti a dovednosti, tak jak to požaduje zákon č. 309/2006 Sb.

Spolupracovníci v roli odborných pomocníků (technici BOZP, manažeři BOZP) jsou velmi vítaným prvkem. Zvláště u OZO PR pracujícím mimo pracovněprávní vztah (obdobně u OZO PR pracujícím na zkrácený pracovní úvazek apod.) mohou tito odborní pomocníci účelně zajistit dozor nad dodržováním zavedených pravidel BOZP na pracovištích zaměstnavatele. Stejně tak mohou být účinným pomocníkem i pro OZO PR působícím v rámci rozlehlého závodu či s pracovišti výrazně specifických pracovních podmínek.

- Technici BOZP dle svého vzdělání - absolvent strojná škola u strojů, strojných celků, automatických robotů, chemik v chemické laboratoři, farmaceut ve farmaceutické laboratoři apod., tj. vykonávali by dozorní prvek nad dodržováním přijatých a zavedených pravidel BOZP s oprávněním navrhnout vedoucímu pracovníkovi vhodná opatření, či vyžadovat konzultace a posouzení odbornými pracovníky.
- Obdobně by manažeři BOZP mohli pomáhat v rámci organizace bezpečnosti práce na svěřených úsecích či celého podniku zaměstnavatele (dle organizační struktury), vyhledáváním nedostatečného zajištění BOZP na pracovištích, v rámci stanovených pracovních a technologických postupů apod. Takováto pomoc by pak

- usnadňovala naplnění požadavku zákona o povinnosti zaměstnavatele poskytnout odborně způsobilé osobě dokumentaci a informace o všech skutečnostech a okolnostech, o nichž je mu známo, že mají nebo by mohly mít vliv na bezpečnost zaměstnanců nebo vést k poškození jejich zdraví[14].

Na základě provedeného rozboru a polemiky lze předložené závěry shrnout do stručného návrhu odborné způsobilosti v BOZP:

- za BOZP odpovídá zaměstnavatel
- zaměstnavatel provádí Kategorizaci bezpečnosti pracovišť
- ustanovení OZO PR zaměstnavatelem dle provedené kategorizace
- stanovení struktury osob s odbornou kvalifikací, jejich oprávnění a vzájemné vazby
- stanovení odbornosti školitelů pracovníků s odbornou kvalifikací
- stanovení konkrétních a jednotných plánů přípravy a dalšího vzdělávání OZO PR
- stanovení konkrétních a jednotných plánů přípravy technika BOZP a manažera BOZP
- převedení výkonu činnosti OZO PR pod dozor OIP
- převedení výkonu činnosti technika BOZP a manažera BOZP pod dozor a odbornou přípravu OZO PR
- stanovení povinné dokumentace vedené OZO PR či pověřenými osobami (technik BOZP, manažer BOZP)

Je v zájmu zaměstnavatele a ve prospěch zaměstnanců, aby byly na pracovištích zavedeny standardy BOZP odbornými osobami, které budou nastavenou úroveň BOZP garantovat a podpoří tak vlastní odpovědnost zaměstnavatele a jeho vedoucích zaměstnanců.

Literatura a právní předpisy

[1] TILHON, Jiří. Obsah prověrky BOZP v malých podnicích. *Bezpečnost a hygiena práce*, 2016, roč. 66, č. 6, str. 21-26. ISSN 0006-0453

[2] TILHON, Jiří. Odborná způsobilost v BOZP. část 1: profesní pozice v BOZP. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2016, roč. 9, č. 1-2. Dostupný z: <http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-01-02-2016/oz-bozp-cast-1.html>. ISSN 1803-3687.

[3] TILHON, Jiří. Odborná způsobilost v BOZP: část 2: porovnání odborné způsobilosti na úseku prevence rizik a požární ochrany. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2016, roč. 9, č. 1-2. Dostupný z: <http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-01-02-2016/oz-bozp-cast-2.html>. ISSN 1803-3687.

[4] RÜSCHENSMIDT, Heinz; REINDT, Ulrich; RENDEL, Andreas. *Occupational Health and Safety at the Workplace, Designing with Ergonomics*. 1. vyd. Hochum: Verlag Technik & Information, 2007. 133 s. ISBN 978-3-934966-68-0.

[5] Česká republika. Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce. *Sbírka zákonů Česká republika*, 2006, částka 84, s. 3146-3241 [30. akt. znění předpisem č. 377/2015 Sb.]. ISSN 1211-1244.

[6] Česká republika. Zákon č. 309 ze dne 23. května 2006, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). *Sbírka zákonů Česká republika*. 2006, částka 96, s. 3789-3797 [8. akt. znění předpisem č. 88/2016 Sb.]. ISSN 1211-1244.

- [7] Česká republika. Vyhláška č. 79 ze dne 26. března 2013 o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (vyhláška o pracovnílékařských službách a některých druzích posudkové péče. *Sbírka zákonů Česká republika*. 2000, částka 37, s. 778-851. ISSN 1211-1244
- [8] *Národní soustava kvalifikací* [online]. NÚV, TREXIMA, c2006-2014 [cit. 2016-06-01]. Dostupný z: <http://www.narodnikvalifikace.cz>.
- [9] *Národní soustava povolání* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [cit. 2016-06-01]. Dostupný z: <http://www.nsp.cz/>.
- [10] *Tabulka minimálních hodinových dotací* [online]. Praha. MŠMT, publikován 2016-04-06 [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/file/37322/>
- [11] *Základní rekvalifikační kurz v pracovní činnosti Technik BOZP (39-004-M)* [online]. BEPR [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.bepr.cz/kurzy-a-zkouzky/nabidka-zakladnich-rekvalifikacnich-kurzu/>.
- [12] *Technik BOZP (39-004-M): rekvalifikační kurz podle NSK* [online]. Dům techniky Plzeň [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.dtplzen.cz/katalog/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci-rekvalifikace-podle-nsk/technik-bozp-39-004-m-rekvalifikacni-kurz-s-souladu-s-nsk.htm>.
- [13] *Technik BOZP* [online]. ROVS [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: http://www.rovs.cz/kurzy/prevence-rizik/technik-bozp-brno_k632.
- [14] *Vzdělávací kurz Technik BOZP Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci 39-004-M* [online]. URS [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.urs-czech.cz/seminare-a-skoleni/vzdelavaci-kurz-technik-bozp--bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci-39-004-m>.
- [15] *Rekvalifikace a profesní kvalifikace* [online]. Vzdělávací institut [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.institutpv.cz/rekvalifikace-profesni-kvalifikace.php>.
- [16] *Manažer BOZP (39-005-T): rekvalifikační kurz podle NSK* [online]. Dům techniky Plzeň [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.dtplzen.cz/katalog/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci-rekvalifikace-podle-nsk/manazer-bozp-39-005-t-rekvalifikacni-kurz-podle-nsk.htm>.
- [17] *Manažer BOZP (39-005-T): rekvalifikační kurz* [online]. Dům techniky Plzeň [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.dtplzen.cz/katalog/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci/manazer-bozp.htm>.
- [18] *Vzdělávací kurz Manažer BOZP Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci 39-005-T* [online]. URS [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.urs-czech.cz/seminare-a-skoleni/vzdelavaci-kurz-manazer-bozp--bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci-39-005-t>.
- [19] *Kurz „Manažer BOZP - přípravný kurz“: dokončený* [online]. EVIS [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.evisnet.cz/kurzy-bozp-po/manazer-bozp-pripravny-kurz-197>.
- [20] *Kurz Manažer BOZP (OHSAS 18001)* [online]. Systémy jakosti [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.systemy-jakosti.cz/manazer-bozp-ohsas-18001-kurdet-3-1-280-34.html>.
- [21] *Provázanost NSK a rekvalifikací* [online]. MŠMT [cit. 2016-06-02]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/novinky-v-rekvalifikacich>.
- [22] *Realizace rekvalifikačních programů v návaznosti na revize profesních kvalifikací* [online]. MŠMT [cit. 2016-06-02].

Dostupný z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/novinky-v-rekvalifikacichl>.

[23] ISO/DIS 45001. *Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use*. Geneva: ISO, 2016.

[24] ČSN EN ISO 9001. *Systémy managementu kvality - Požadavky*. Praha: ÚNMZ, 2016.

[25] ČSN EN ISO 14001. *Systémy environmentálního managementu – Požadavky s návodem pro použití*. Praha: ÚNMZ, 2016.

Vzorová citace

TILHON, Jiří. Odborná způsobilost v BOZP: část 3: rozsah činnosti zaměstnavatele na úseku prevence rizik. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2016, roč. 9, č. 3. Dostupný z: <http://www.bozpinfo.cz/josra/odborna-zpusobilost-v-bozp-cast-3-rozsah-cinnosti-zamestnavatele-na-useku-prevence-rizik>. ISSN 1803-3687.

[1] Odborná způsobilost v BOZP. Část 1: Profesní pozice v BOZP [2]

Odborná způsobilost v BOZP. Část 2: Porovnání odborné způsobilosti na úseku prevence rizik a požární ochrany [3]

[2] ve smyslu § 101 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb.

[3] § 9 odst. 3, písm. b) zákona č. 309/2006 Sb.

[4] vymezení v rozsahu § 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.

[5] Každá stavba je navržena architektem s ohledem na přírodní podmínky blízkého okolí a okolní zástavbu. Tyto určující charakteristiky by měly být v souladu s určením budovy a provozované činnosti. Architekt je s budoucím provozem seznámen a podle jednotlivých požadavků volí vhodné parametry a uspořádání budovy s ohledem na přání zadavatele a požadavky předpisů a technických norem. Budova tak v čase návrhu odpovídá zamýšlenému provozu a stanoveným technickým požadavkům.

[6] Ve smyslu § 9, odst. 4, písm. e) zákona č. 309/2006 Sb., je zaměstnavatel povinen zajistit součinnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany odborně způsobilé fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik s ostatními zaměstnanci zaměstnavatele, s odborovou organizací, s radou zaměstnanců, se zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud byli u zaměstnavatele zvoleni, a s odborně způsobilou fyzickou osobou k zajišťování úkolů v prevenci rizik jiného zaměstnavatele, jehož zaměstnanci plní své úkoly na pracovišti zaměstnavatele

[7] zde by se významně osvědčila role navrhovaného specialisty se strojním – technickým vzděláním, nové pojetí role technika BOZP [2]

[8] na jedné straně tak má zaměstnavatel možnost přizpůsobit požadavky školení svým podmínkám, na druhé straně nemá sebemenší návod, jak tuto možnost uchopit, jak k ní přistoupit, aby co nejlépe zajistil bezpečnost práce svých zaměstnanců

[9] § 9 odst. 3 písm. b) zákona č. 309/2006 Sb.

[10] § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 309/2006 Sb.

[11] Např. tlaková stanice může být jednoduchou plechovou budkou pro několik tlakových lahví na přepravu plynů

napojených na nízkoprofilové potrubní rozvody vedoucí k objektu s technologií zpracovávající přiváděný plyn, a již potřebuje provedení zkoušky revizním technikem za přítomnosti Technické inspekce České republiky

[12] vedoucí pracovníci zaměstnavatele, kteří organizují činnosti pouze v úzce vymezeném okruhu svých pracovišť, jsou (zřejmě) schopni definovat a posoudit rizika svého pracoviště (mistr strojí výroby je zřejmě strojař a strojům a jejich rizikům i rizikům pracoviště rozumí, vedoucí ekonomického oddělení je zřejmě schopen odhalit závažná rizika kancelářských pracovišť apod.), nicméně, profesní znalosti a dovednosti mistra strojí výroby, nejsou dostatečnou zárukou posouzení všech rizik na pracovišti, zvláště vlivu okolí na samotné pracoviště technického zařízení a jeho obsluhy – proto je ideální spolupráce s OZO PR

[13] stávající stav získávání profesní kvalifikace

[14] § 9 odst. 4 písm. b) bod 1 zákona č. 309/2006 Sb.

Autor článku:

Ing. Jiří Tilhon, Ph.D., LL.M.